

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 31/1999 vp

Hallituksen esitys laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä marraskuuta 1999 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta (HE 129/1999 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on antanut asiasta lausunnon (StVL 11/1999 vp), joka on tämän mietinnön liitteenä.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Veikko Liuksia, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- pääjohtaja Jukka Vuolijoki, Valtiokonttori
- lakimies Jarmo Kivihuhta, Vakuutusvalvontavirasto
- neuvottelujohtaja Antti Tuomi, Akava-Js
- johtaja Lea Mäntyniemi, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
- sosiaalisiihteeri Veikko Simpanen, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- sosiaalisiihteeri Ilkka Alava, Valtion yhteisjärjestö VTY ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Valtion eläkerahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, josta on säädetty valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/1989) eli eläkerahastolaissa. Rahastolla ei ole varsinaista omaa organisaatiota, vaan sitä hoitaa Valtiokonttori. Rahastolla on valtiovarainministeriön määräämä johtokunta, joka lain mukaan päättää rahaston sijoitusperiaatteista ja vastaa rahastosta.

Eläkerahasto saa pääosan tuloistaan valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien työnantajien

ja työntekijöiden eläkemaksuista sekä rahaston varoille saatavista tuotoista.

Eläkerahaston varoja ei ole toistaiseksi käytetty valtion eläkkeiden maksamiseen, vaan kaikki valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat eläkkeet maksetaan valtion talousarvioon varatuista määrärahoista. Koska eläkkeet maksetaan talousarviosta, rahaston varoista siirretään talousarvioon määrä, joka vastaa enintään 3/4 valtion vuotuisista eläkemenosta. Se osuus rahaston varoista, jota ei käytetä siirtoon, voidaan lainata valtiolle taikka sijoittaa.

Valtion eläkerahaston keskeinen ongelma on rahaston riittävä karttuminen. Valtion eläkerahastoa perustettaessa tavoitteeksi asetettiin, että valtion eläkkeiden rahastoinnin aste saavuttaisi TEL-järjestelmälle asetetun tavoitteen vuonna 2010. Rahastoituna olisi tuolloin asetetun tavoitteen mukaan 1,5 kertaa palkkasumma.

Rahaston kartuttamisesta ei ole olemassa selkeitä säännöksiä. Rahaston kasvu on ollut vuosittaisen budjettipäätöksen varassa. Hallitus ehdottaa, että rahaston vuotuinen kasvu turvataan laissa. Tämä tapahtuisi mitoittamalla rahastosta vuosittain talousarvioon tehtävän siirron enimmäismäärä rahastointitavoitteen mukaiseksi. Voimassa olevan lain mukaan rahastosta voidaan siirtää talousarvioon määrä, joka vastaa enintään 3/4 osaa vuotuisesta eläkemenosta.

Rahaston pitkän tähtäimen laskelmat osoittavat, että siirron enimmäismäärän rajoittaminen

seuraavina vuosina kolmasosaan eläkemenosta toteuttaisi tavoitellun kasvu-uran. Myöhempinä vuosina, kun rahaston sijoitustulot kasvaisivat, voitaisiin siirron enimmäismäärää kasvattaa.

Hallitus ehdottaa, että rahastosta vuosittain talousarvioon tehtävän siirron enimmäismäärä säädettäisiin kolmasosaksi eläkemenosta ja vuoden 2006 jälkeen puoleksi eläkemenosta. Alkuperäinen rahastointitavoite, joka on 1,5 kertaa palkkasumma vuonna 2010, ehdotetaan kirjattavaksi lain 5 §:n 2 momenttiin.

Valtion eläkerahastolla ei ole varsinaista omaa organisaatiota, vaan eläkerahastoa hoidetaan Valtiokonttorissa osana valtion finanssivalintoa. Rahaston organisaatiota ehdotetaan selkeytettäväksi tarkentamalla johtokunnan asemaa ja tehtäviä. Rahaston sijoitustoimintaa ja sen valvontaa koskevia säännöksiä ehdotetaan myös täsmennettäväksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Yksityiskohtaiset perustelut

Sosiaali- ja terveystaloudellinen valiokunta on lausunnossaan todennut, että eläkkeiden asianmukaisella rahastoinnilla on suuri merkitys myös valtiontalouden kannalta. Varautumalla tuleviin vastuisiin voidaan tasoittaa rahoitusta eri vuosille ja ottaa huomioon kansantalouden ja valtiontalouden tila. Siksi rahaston kasvu on varmistettava. Myös rahaston varojen sijoittamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tätä olisi sosiaali- ja terveystaloudellisen valiokunnan mielestä syytä korostaa ottamalla sijoitusasiain tuntemusta koskeva säännös lakiin.

Suomen Vakuutusyhtiöiden keskusliitto on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota rahaston johtokunnan kokoonpanoon ja ehdottanut lisät-

täväksi lakiesityksen 2 §:n 2 momenttiin, samaan tapaan kuin on säädetty työeläkevakuutusyhtiöistä, seuraava virke: "Johtokunnassa on oltava riittävä sijoitustoiminnan asiantuntemus." Myös valtiovarainministeriön mielestä tämä ehdotus on kannatettava. Vaikka on tavallaan itsestään selvää, että vastuullinen johtokunta voi tehdä vain sellaisia sijoitustoimintaa koskevia päätöksiä, jotka perustuvat riittävään asiantuntemukseen, niin asian merkitystä on valiokunnan mielestä yleisen luotettavuuden kannalta syytä korostaa myös lainsäädännössä. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa lakiesityksen 2 §:n 2 momenttia täydennettäväksi lisäämällä siihen uusi neljäs virke: "Johtokunnassa on oltava riittävä sijoitustoiminnan asiantuntemus."

Valtion eläkerahaston aseman lähentäminen työeläkelaitosten asemaan valvonnan ja rahoitusjärjestelyjen kannalta on myös valtiovarainvaliokunnan mielestä kannatettavaa ja välttämätöntäkin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin muuttamattomana paitsi 2 § muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus

2 §

Rahastolla on johtokunta, joka ohjaa rahaston sijoitustoimintaa ja vastaa rahastosta. Johtokunnan määrää valtiovarainministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään viisi muuta jäsentä. *Johtokunnassa on oltava riittävä sijoitustoiminnan asiantuntemus.* Jäsenillä on puheenjohtajaa lukuunottamatta henkilökohtainen

varajäsen. Kolme jäsentä sekä näiden henkilökohtaiset varajäsenet on määrättävä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Valtiovarainministeriö voi vapauttaa johtokunnan jäsenen tehtävästään. Valtiovarainministeriö vahvistaa jäsenten palkkiot sekä johtokunnan esityksestä rahaston työjärjestyksen.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Maria Kaisa Aula /kesk
vpj. Kari Rajamäki /sd
jäs. Olavi Ala-Nissilä /kesk
Janina Andersson /vihr
Jorma Huuhtanen /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Reijo Laitinen /sd
Tuija Nurmi /kok
Virpa Puisto /sd (osittain)
Ola Rosendahl /r
Matti Saarinen /sd
Sakari Smeds /skl

Irja Tulonen /kok
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd (osittain)
Kari Uotila /vas
Jukka Vihriälä /kesk
Jorma Vokkolainen /vas
vjäs. Ulla Juurola /sd (osittain)
Kari Kantalainen /kok
Juha Karpio /kok
Pekka Kuosmanen /kok
Markku Laukkanen /kesk
Pirkko Peltomo /sd (osittain).